

tatxa de cabota grossa', aquest amb el sentit originari de 'clau per a embarcacions'; aquell, venint del de 'clau' al de 'tumor en forma de clau'. Estudiats tots dos detingudament en el DCEC (GABARRO II, 605-6, i iv, 1009), i en llurs diverses formes internacionals, no caldrà refer ací llur història ni l'argumentació i els dubtes que em dugeren a suggerir amb reserves aquestes etimologies.

Gavarro en català apareix primerament en la Manescalía p. p. el P. Batllori (*An. de l'Ofic. Rom. Bibl.* B. v, 205), que sembla ser de c. 1400, probablement un poc anterior, que ja cito amb context en el meu estudi; i en el *Flos Medic.* (cita en *AlcM*) text igual (en altres passatges i segurament en aquest) a la Manescalía del S. xv continguda en el ms. 215 de la B. N. P. La documentació més antiga és en l'*Alveitaria* portuguesa de Mestre Giraldo (a. 1318), en el *Libro de los Cavallos* castellà de fi del S. XIII; el fr. *javar(t)* des de 1393, i també ha de ser antic en llengua d'oc, on varia (segons els dialectes) entre *gavar*, *gavari* i *javas*; hi ha un bc. dial. *kabarro* en el Baztan i localitats immediates per a menes de tumor, especialment del bestiar, però deu ser manllevat del romànic; és probable que des de l'occità meridional irradiés a les altres llengües, i que adaptant-se a la fonètica llemosina se'n fes *javar*, transmes des d'allà al francès; la forma que ha revestit el nom del *gavarro* en l'it. *chiavardo* ja revela que hi hagué consciència popular que aquest mal era comparable al clau d'un tumor.

Gavarrot, encara que no en disposem de documentació sinó moderna [Belv. 1803 *ga*- «tachuela, clavellus»; Lab. 1839; *DBal.* sense autoritats]¹ no hem de creure que sigui mot recent: s'usa no sols a tot el Princ., més o menys, sinó també encara més en el P. València, on a la zona central té més àmplia extensió semàntica que en el Nord, car allà no és usual *tatxa* i el reemplaça (Renat, 14-iv-1934, *gab*-; id. «tacha, clavo mayor que la tachuela», Escrig 1851).

En oc. es troba tant o més en la forma *gabarrà*: la *gabarro* «Nagel» a Montbarbier (Tarn-et-G., HMeyer, VKR v, 353), i en la reveladora forma *clabèls de gabarro* és ja antic a Tolosa (Doujat) i *clavi de gabarra* apareixen ja en un doc. medieval de la Girona. Tot plegat és probable que es derivi del nom de l'embarcació, puix que els claus i tatxes fan gran paper en la construcció de les naus; i, com a nom de la barca, *gabarra* sembla ser originari de la zona Ondarrabia-Baiona-Bordeus; més que més, trobant-se *gaba(r)rotus*, segons sembla com a nom de l'embarcació, des de 1339 en fonts referents a la Garona i a la costa oceànica francesa (Du C.).

¹ *AlcM* ho barreja (com a «acc. 3») amb altres quatre mots merament locals, que tenen ben poc a veure l'un amb l'altre pel sentit, i no gens per l'etimologia, suggerint que vingui tot plegat d'una variant d'*abegot* i *vagarro*, que pron. *gəbərət* atribueix a Calaf. Aquesta forma, si és autèntica, sí que deu ser alteració de *vagarro*, el mateix que *gafarot* (que, sense relacionar-los, situa a Inca), i és possible que en això hi hagi encruencaments locals entre *vagarro* i el

verb *gafar-se* 'agafar-se' (insecte que pica). Ben poc o cap interès té això per al mot general *gabarro* català, occità etc.

⁵ *Gavarrer*, *gavarrera*, *gavarrerai*, *Gavarresa*, *Gavaret*, V. *gavarra* i *Gavària*, V. *vagarro* (ABEGOT) *Gavarrines*, V. *gabarrines* (GAVANY)

¹⁰ *Gavàs* i *Gavasa* (que no hi ha raó per escriure amb -ss-), per a l'origen, veg. E. T. C. I, 105 i II, 94, 95.

¹⁵ De *gavatge* (?) 'de franc', sembla resultar d'un encruentament entre de *gambalatxe* (usat popularment a la Ribera del Xúquer pel cast. CAMBALACHE, DECH I, 782a44) i el sinònim de *bades* (o ¿potser un derivat **debadatx* o **debadatge*?), ¿o ajudant-hi l'antic i mossàrab GAVATX 'pap'?).

GAVATX, 'pap o papada, sobretot el dels ocells', mot germà de l'oc. *gavaig*, *gavach* o *gavai*, que també s'estén, amb variants de terminació (*gavot*, *jabot*, *gavàs*, *gavazzo* etc.) a parlars veïns, francoprovençals i alt-italians, d'origen insegur però certament pre-romà, i potser emparentats amb la base indoeuropea **GAUOTA* d'on prové *GALTA*, el fr. *joue* etc.; sembla haver-hi una greu discrepància entre la principal variant occitana, *gavach*, que suposa fonèticament un ètímon **GAUAKTE*, i la catalana, que solament podria conformar-s'hi si hagués estat manllevada de la llengua d'oc; com que avui *gavatx* és un mot peculiar del català insular, i antigament apareix quasi sempre en autors que escrivien en el País Valencià o a les Illes, es pot presumir que fos d'origen mossàrab, i llavors podria sortir d'una base **GAUAKTI*o- només lleument distinta de l'occitana (cf. l'it. dial. *gavazzo*): es dubta, doncs, entre aquestes dues possibilitats, però la segona sembla més convincent. □ 1.ª doc.: *gavag*, S. XIII, glossa del vocabulista *RMa.* de l'hispano-àrab oriental.

En el diccionari àrabo-llatí i llatino-àrab que s'ha atribuït a Ramon Martí, que en tot cas fou manejat llargament en el S. XIII a les terres catalanes i probablement hi fou compilat; i, si no escrit totalment, almenys augmentat i acompanyat de molt nombroses glosses catalanes, segons sembla de Mallorca, i usat a l'escola orientalista fundada per Lluïl. Hi figura la glossa *gavag* explicant l'àrab *qāniša* o sigui 'estómac dels ocells': és el mot àrab que a l'altra part, p. 419, es tradueix per «jcur avis», cf. Dozy (*Suppl.* II, 411) i Tallgren (*Misc. Alcover*, p. 66).

⁵⁰ Eiximenis, que per aquell temps vivia a València, i s'hi adaptà fonament va usar tant el substantiu com el verb derivat *engava(i)jar*: «faent-se bé e grassament menjar e nodrir de forment qualche bèstia, qui puys fuscha de fora, o aucell qui port al *gavaig*, o al ventre, forment, e vaja fora la vila, ans que sia digest --» (*Regiment*, 310); «seria digne que, axí com hom *engavaja* les oques, axí-ls *engavajàs* hom de vianda, ab un bastó, per la boca» (*Terç*, 185). «El peccador pobre, igual que un astor o falcó «quan ou preycar los peccats que ha fets, tantost ve al puny, a fer penitència, car té lo *gavayg* buyt; mas lo ric, que-l té